

ELİF EKİN AKŞİT • Kızların Sessizliđi

ELİF EKİN AKŞİT Dođup büyüdüğü Ankara'da, AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Türk Siyasal Hayatı kürsüsünde öğretim elemanı olarak görev yapmaktadır. ODTÜ Kadın Çalışmaları yüksek lisans programında türbeler ve ziyaretçileri üzerine çalışmıştır. Elinizdeki kitaba temel oluşturan "Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemlerinde Kızların Eğitimi ve Modernlik ve Milliyetçiliğin Çelişkileri" başlıklı teziyle SUNY Binghamton'dan doktora derecesi almıştır. Hatırlama ve unutmama biçimlerinin tarihi kahramanlık hikâyelerine yansması üzerinde çalışmaktadır.

İletişim Yayınları 1099 • Araştırma-İnceleme Dizisi 187

ISBN-13: 978-975-05-0334-4

© 2005 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-2. Baskı 2005-2012, İstanbul

3. Baskı 2015, İstanbul

EDITÖR Aksu Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI *La Turquie Kamaliste*, no. 20, Ağustos 1937

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Serap Yeğen

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ELİF EKİN AKŞİT

Kızların Sessizliđi

Kız Enstitülerinin
Uzun Tarihi

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	7
ÖNSÖZ.....	9
BİRİNCİ BÖLÜM	
GİRİŞ	15
İKİNCİ BÖLÜM	
MODA VE GEZİNTİ: DEĞİŞEN SINIFTAN KADINLARA DAIR DÜZENLEMELER (1770-1836).....	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
KIZLARIN EĞİTİMİ VE KIZ SANAYİ MEKTEPLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI (1865-1920).....	73
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
İKİNCİ MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE KADIN VE ÇOCUK DERGİLERİ	111
BEŞİNCİ BÖLÜM	
KIZ ENSTITÜLERİ (1929-1940).....	143
ALTINCI BÖLÜM	
ÇİFT TARİHLİ CUMHURİYET KIZLARININ HAFIZALARI	183
YEDİNCİ BÖLÜM	
SONUÇ	219
KAYNAKÇA.....	225

TEŞEKKÜR

Bu çalışma da diğer akademik çalışmalar gibi, birçok insanın katkısıyla gerçekleşti. En başta da, 1995'ten beri benden desteğini esirgemeyen İsenbike Togan'a teşekkürlerimi ifade etmek isterim. Bu çalışmanın kaynağı tezimin danışmanı olan Donald Quataert, ev içine ve kadınlara uzanan geniş ve doğru anlamıyla işçi-tarihi çalışmalarıyla ve sabrıyla fazlasıyla çeşitli birincil kaynaklarımı odaklamamı sağladı. Bu kitabın temel konularıyla; ama her şeyden önemlisi kalbimin attığı konularla ilgilenmemi sağlayan Jean Quataert ve Rifa'at Abou-El-Haj'ın farklı ilgi alanları beni tarihle teorinin ayrılmaz bütünlüğüne uyandırdı. Çağlar Keyder, beni Kız Enstitülerini çalışmaya yönlendirdi, Mine Tan destekledi, Zafer Yenal'ın tezindeki enstitü ve yemek bölümü de benim için iyi bir başlangıç teşkil etti. MESA sunuşum sırasında Carter Findley'in kısa ve zarif yorumları da, o ana kadar farklı şekillerde ilgilendiğim sessizlik konusunun enstitülülere anlamak için ne kadar merkezi olduğunu gösterdi. Nükhet Sirman büyük bir incelik göstererek kit zamanında kitaba bir giriş yazısı yazdı.

Mülkiyeliler, yani Sina Akşın, Yahya Akyüz ve Uygur Kocabaşoğlu'na çalışmam konusundaki yorumlarıyla, Raşit Kaya'ya üniversite yıllarımdan beri ilgisini esirgememiş olmasıyla; Can

Hamamcı, Barış Ünlü ve Faruk Alpkaya'ya ise hayatımı farklı şekillerde kolaylaştırdıklarıyla teşekkür etmek isterim. Alev Öz-kazanç ve Ahmet Murat Aytaç da kafamdaki problemleri paylaş-ıp bu konuşmalarla zihnimi açtığım muhteşem arkadaşlar ol- dular. Aksu Bora ise hem öyleydi, hem de arşivlerde tanıştığım insanlar gibi, kitabın edisyon sürecini bir zevke dönüştürdü.

Sevgili eşim Hasan Saim Vural, babam Bahattin Akşit'in ve Tankut erkeklerinin hayat boyu destek politikasını başarıyla sürdürerek, erkeklerin kadınların işlerinin heyecanlı destekçi- leri olabildiğini gösterdi. Aile hayatındaki dönüşümler, anneler ve kızları, kızlar ve kız kardeşleri arasındaki güçlü, yoğun çatışma ve sevgi barındıran bağlar, yani annem Belma T. Akşit ve kız kardeşim Gökçesu Akşit'in sağladığı bağlar olmaksızın an- laşılamazdı. Bu bağlar, sevgi dolu emeklerini benden esirgeme- yen Pınar Tankut ve Biray Kırılı ile Gökçe Bayrakçeken Tüzel, Özlem Çevik, Deniz Erben, Hale Eryılmaz, Göksun Yazıcı, Se- vim Yeşil gibi arkadaşlarım, beraber 8 Mart 2001 için "sessiz- lik" temasının ön plana çıktığı kısa bir film yaptığımız eylem- grubumuzla sağlandı.

Bu bağlar, beni rahmetli anneanneme bağladı. Bu çalışmayı yaptıktan sonra evimde temizlik yapmak, dikiş dikmek benim için enstitülü anneannemin anlaşılma- z kişiliğini yeniden üret- mekten bir sevgi bağına dönüştü. Onun kişiliğinde, bu çalış- ma, içlerinde şimdi vefat etmiş olan biricik Ayla'mın, annean- nemin teyzesi Nemika Hanım'ın ve enstitülülerin büyü- lü kişilikleriyle beni yeniden tanıştıran Fethiye Hanımın da bulun- duğu ve kendileriyle söyleşi yapmam için kapılarını açan tüm kadınlaradır.